

**KARTALLIOĐLU, Yavuz, *Çağdaş Moğolcanın Grameri -Ses ve Őekil Bilgisi-*, Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2010, xvi+136 s, ISBN 978-975-456-100-5**

Feyzi Ersoy\*

Türkçe ile beraber Altay dillerinin önemli bir üyesi olan Moğolca, araştırmacıların üzerinde sıklıkla durduğu dillerden biri olmuştur. Özellikle Batı'da birçok âlim, Moğolca ile ilgilenmiş ve bu dili konu alan eserler meydana getirmiştir. Bunların başında da Altayistik sahasının iki büyük ismi Ramstedt ve Poppe gelmektedir. Ülkemizde ise özellikle Ahmet Temir'in 1948 yılında hazırladığı *Moğolların Gizli Tarihi* adlı eserle birlikte ivme kazanan çalışmalar, sonraki yıllarda daha da artmış ve günümüze kadar süregelmiştir. Geçen süre içerisinde Talat Tekin, Tuncer Gülensoy ve Günay Karaağaç başta olmak üzere pek çok değerli bilim adamımız Moğolca ile ilgilenmiş ve çeşitli yayınlara imza atmıştır.

Yavuz Kartallıoğlu da Türkiye'de son on yıl içinde Moğolca üzerinde çalışmalar yapan araştırmacılarından biridir. Kendisinin alanla ilgili "Türkçe ve Mođolcada İsim Çekim Eklerinin Sırası", "Türkçe ve Mođolcada Soru", "Türkçe ve Mođolcada Çekim Edatlarından Önce Gelen İsim ve Zamirlerin Aldığı Hal Ekleri" başlıklı makale bazındaki çalışmaları 2003, 2004 ve 2008 yıllarında çeşitli dergilerde yayımlanmıştır.<sup>1</sup> Yazarın, Günay Karaađaç ile birlikte hazırladığı *Moğolca-Türkçe Konuřma Kılavuzu* da 2009 yılında basılmıştır. Kartallıoğlu'nun uzun süredir üzerinde çalıştığı Moğolcanın grameri ise geçtiğimiz günlerde Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları arasından çıkmıştır.

Kartallıoğlu'nun eseri *Çağdaş Moğolcanın Grameri -Ses ve Őekil Bilgisi-* başlığını taşımaktadır. Eser, son günlerde yayın faaliyetlerine yeniden hız veren Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü'nün dil araştırmaları alanındaki üçüncü kitabı olarak çıkmıştır. Üç ana bölümden meydana gelen çalışmada ilk bölüm Ses Bilgisi (s. 1-15) başlığı altında ele alınmıştır. Burada sırasıyla ünlüler (s. 5), ünsüzler (s. 9) ve ses olayları (s. 12) işlenmiştir. Diđer bölümlere göre eserde

\* Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakùltesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü.

<sup>1</sup> Bahsedilen yazılardan ilki Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin 13. sayısında, ikincisi V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I-II'de, sonuncusu ise Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi'nin 23. sayısında yayımlanmıştır.

daha kısa yer tutan bu ilk kısım, yazarın ifadesine göre Moğol araştırmacı Sancaa'nın çalışmasına dayanılarak hazırlanmıştır. Yazar, *Ses Bilgisi* bölümünde Moğolcadaki sesleri ve onların özelliklerini kısa ve net bir şekilde okuyucuya vermeyi başarmıştır.

Eserin ikinci bölümü *Kökler ve Yapım Ekleri* başlığını taşımaktadır. Çalışmanın 17-70. sayfaları arasında yer alan ikinci bölümde ağırlıklı olarak yapım ekleri işlenmiştir. Burada kelime köklerinin ve yapım eki almış türemiş şekillerin sözlükteki sayfa numaralarının belirtilmesi, esere zenginlik katmıştır. Yazar, Moğolcadaki ekleri ele aldığı bu bölümde sık sık Poppe'ye ve Moğol araştırmacı Bold'a atıflarda bulunmuştur. Çalışmada yapım eklerinin incelendiği sayfaların, özellikle Türkçe ile Moğolca arasındaki ortak ekleri görmek isteyenler açısından, oldukça faydalı bilgiler içerdiği görülmektedir.

Üçüncü bölüm *Kelime* başlığını taşır. Burada isimler, isim çekim ekleri, zarflar, sıfatlar, fiiller, fiil çekimi, zamirler, ve yardımcı kelimeler sırasıyla işlenmiştir. Konular işlenirken kitabın amacıyla paralel olarak fazla ayrıntıya girilmemiş, okuyucuya net ve pratik bilgiler verilmiştir. Bu bölümde Moğol gramerciliğinin tesiriyle sayı bahsi ayrı bir başlıkta işlenmiştir. Eserin bu bölümü de ağırlıklı olarak Önörbayan (1994, 2000), Uraçimeg (2000) ve Tsrenpil-Kullmann'ın (2001) hazırlamış oldukları eserler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu bölümü güzelleştiren ve yazar tarafından Türkiye Türkçesindeki karşılıkları da verilen örnek cümleler, konuların daha net anlaşılmasına yardımcı olmuştur.

Eserin sonuna Klasik Moğolca ekler dizininin ilave edilmesi çalışmaya ayrı bir zenginlik katmıştır.

Temel olarak bir eksikliği gidermek amacıyla yazılan ve bunu da şüphesiz başaran çalışmaya katkı olacağını düşündüğüm bir iki hususa değinmekte fayda görüyorum. Çalışmanın giriş sayfasında Çağdaş Moğol Alfabeti başlığı altında Moğolların kullandığı Kiril alfabesindeki *Й* harfinin Latin karşılığı *y* olarak verilmiştir. Bununla birlikte metin içinde bu ses sanırım Batı gramerciliğinin tesiriyle ünlülerin yanında kullanıldığı durumlarda *i* olarak transkribe edilmiştir. Bu bir tercih meselesi olmakla birlikte, *Й*'nin metin transkripsiyonlarında da *y* şeklinde gösterilmesinin daha doğru olacağını düşünmekteyim.

Eserin yapım ekleri bahsinde sözlüklere yapılan atıfların çalışmaya zenginlik kattığını belirtmiştim. Aynı zenginlik *Kelime* bahsindeki örneklerde görülmemektedir. Bu tarz atıflar yazar tarafından ilgili kısımda zaman zaman yapılsa da (Dönüştürülme zamirleri için verilen örnek - s. 124) örnek cümlelerin alındığı kaynaklar genellikle belirtilmemiştir. Yine, *Ses Olayları* kısmında Klasik Moğolca-Çağdaş Moğolca arasındaki bazı ses hadiselerine temas edilirken de kelimelerin sözlüklerdeki sayfa numaralarına atıflar yapılması, çalışmayı daha da zenginleştirebilirdi.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da şüphesiz birtakım sıkıntılarla karşılaşılmıştır. Fakat Kartallıoğlu bu zorlukları aşmış ve elimizdeki eseri meydana getirmeyi başarmıştır. Kendisinin de değindiği gibi eser, alanında Türkiye’de bir ilktir. G bir kapı açılmış ve ilk adımlar atılmıştır. Atılan bu ilk adımlar, sonra atılacak adımlara bir rehber olacaktır. Őimdi daha sağlam, devamı gelen adımları beklemek Türkologların hakkıdır. Bu vesileyle Sayın Kartallıoğlu’nu tebrik ediyor ve yeni çalışmalarını sabırsızlıkla beklediğimizi ifade ediyoruz.